PREPORUKA KOMISIJE (EU) 2024/779

od 26. veljače 2024.

o sigurnoj i otpornoj podmorskoj kabelskoj infrastrukturi

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292.,

budući da:

(1) Naša gospodarstva i društva sve se više oslanjaju na dobro funkcioniranje interneta i međunarodne povezivosti da bi na konkurentan način digitalizirala Uniju i njezino gospodarstvo. Budući da se velika većina međunarodnog podatkovnog prometa prenosi podmorskim kabelima, podmorska kabelska infrastruktura važan je element šireg internetskog ekosustava za ostvarenje europske digitalne suverenosti. Mnogi otoci u Uniji, uključujući tri otočne države članice, te najudaljenije regije EU-a i prekomorske zemlje i područja koriste takve podmorske kabele za gotovo svu komunikaciju unutar Unije. Elementi te infrastrukture međusobno su povezani i transnacionalni, pa vlade u svim svjetskim regijama u današnjim okolnostima većih rizika i sigurnosnih prijetnji prouzročenih neprijateljskim ljudskim djelovanjem veoma pozorno nadziru koliko se oslanjanju na kritične kabele jer bi, u slučaju koordiniranih napada, sustavni i rašireni poremećaji komunikacije putem podmorskih kabela imali izrazito ozbiljne posljedice.

(2) Države članice potvrdile su da je potrebno djelovati na razini Unije. U Pozivu iz Neversa od 9. ožujka 2022. ([1]) prepoznata je strateška važnost kritične infrastrukture, kao što su telekomunikacijske mreže i digitalne usluge, za mnoge ključne funkcije u našim društvima te je istaknuta činjenica da je ona glavna meta kibernetičkih napada.

(3) Na temelju Poziva iz Neversa Skupina za suradnju u području sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava, uz potporu Komisije i Agencije EU-a za kibersigurnost (ENISA) te uz savjetovanje s Tijelom europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC), provela je procjenu rizika na visokoj razini za komunikacijsku infrastrukturu i mreže, uključujući podmorske kabele. U toj procjeni rizika kao najveće prijetnje utvrđeni su fizički napad na podmorske kabele ili njihova sabotaža i prekidi napajanja koji zahvaćaju podmorske kabele s repetitorima. Na temelju tih prijetnji i niza utvrđenih ranjivosti države članice izradile su skup scenarija rizika koji su od strateške važnosti iz perspektive EU-a. Među njima su, na primjer, rizik od utjecaja trećih zemalja na dobavljače, pružatelje upravljanih sigurnosnih usluga ili podmorske kabele te rizik od koordiniranog fizičkog napada na digitalnu infrastrukturu, uključujući podmorske kabele, ili njezine sabotaže.

(4) U Preporuci Vijeća iz prosinca 2022. o koordiniranom pristupu na razini Unije za jačanje otpornosti kritične infrastrukture ([2]) („Preporuka o otpornosti kritične infrastrukture”) utvrđene su ciljane mjere na razini Unije i nacionalnoj razini za veću pripravnost, poboljšan odgovor i međunarodnu suradnju. Te su mjere posebno usmjerene na kritičnu infrastrukturu od znatne prekogranične važnosti u utvrđenim ključnim sektorima, kao što su energetika, promet, svemir i digitalna infrastruktura.

(5) Vijeće je u toj preporuci pozvalo Komisiju da provede sveobuhvatnu studiju o otpornosti podmorskih komunikacijskih kabela i savjetovanje s relevantnim dionicima i stručnjacima o primjerenim mjerama protiv ozbiljnih incidenata koji mogu utjecati na podmorsku infrastrukturu. Komisija je provela te studije i podijelit će zaključke s državama članicama poštujući odgovarajuću razinu povjerljivosti. Cilj je ove Preporuke dopuniti Preporuku o otpornosti kritične infrastrukture i poduprijeti njezinu provedbu.

([1]) https://presse.economie.gouv.fr/08-03-2022-declaration-conjointe-des-ministres-de-lunion-europeenne-charges-du-numerique-et-des-communications-electroniques-adressee-au-secteur-numerique/.

([2]) Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o koordiniranom pristupu na razini Unije za jačanje otpornosti kritične infrastrukture, 2023/C 20/01 (SL C 20, 20.1.2023., str. 1.).

(6) U Zajedničkoj komunikaciji o Europskoj strategiji gospodarske sigurnosti iz lipnja 2023. ([3]) predloženo je da se rizici za fizičku i kibernetičku sigurnost kritične infrastrukture nastave procjenjivati u skladu s Preporukom Vijeća od 8. prosinca 2022., a podmorski kabeli utvrđeni su kao kritična infrastruktura u kontekstu tih rizika. U Izvješću o stanju digitalnog desetljeća za 2023. ([4]) Komisija je državama članicama preporučila da „intenzivnije rade, među ostalim provedbom potrebnih ulaganja, na sigurnosti i otpornosti europskih digitalnih infrastruktura, a posebno temeljne infrastrukture i podmorskih kabela."

(7) U Zaključcima Europskog vijeća od 27. listopada 2023. naglašena je potreba „za djelotvornim mjerama za jačanje otpornosti i jamčenje sigurnosti kritične infrastrukture" i istaknuta je „važnost sveobuhvatnog i koordiniranog pristupa". Zbog toga je važno da Unija brzo uredi ta pitanja.

(8) Kad poduzimaju mjere na temelju ove Preporuke, ako je to primjenjivo i primjereno, države članice morale bi poštovati odgovarajuće odredbe, obveze i mehanizme utvrđene u Direktivi (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća ([5]) („Zakonik"), Direktivi (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća ([6]) („Direktiva NIS 2") i Direktivi (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća ([7]) („Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata").

(9) Direktivom NIS 2, kojom su zamijenjene odredbe Zakonika koje se odnose na sigurnost mreža i usluga te provedbu i izvršenje (članci 40. i 41. Zakonika), propisano je da države članice trebaju donositi politike koje se odnose na održavanje opće dostupnosti, cjelovitosti i povjerljivosti javne jezgre otvorenog interneta, uključujući, ako je to potrebno, kibernetičku sigurnost podmorskih komunikacijskih kabela. U skladu s člankom 23. Direktive NIS 2 incidente koji utječu na podmorske komunikacijske kabele trebalo bi prijaviti relevantnom timu za odgovor na računalne sigurnosne incidente („CSIRT") ili nadležnom tijelu. U nacionalnim strategijama država članica za kibernetičku sigurnost trebalo bi, prema potrebi, uzeti u obzir kibernetičku sigurnost podmorskih komunikacijskih kabela te utvrditi potencijalne kibernetičkosigurnosne rizike i mjere ublažavanja kako bi se osigurala najviša razina njihove zaštite.

(10) Direktivom CER nastoji se osigurati neometano pružanje usluga koje su ključne za održavanje vitalnih društvenih funkcija ili gospodarskih djelatnosti na unutarnjem tržištu u jedanaest sektora obuhvaćenih tom direktivom. To uključuje jačanje fizičke otpornosti kritičnih subjekata koji pružaju takve usluge. Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata obuhvaća sektor digitalne infrastrukture kad je riječ o utvrđivanju kritičnih subjekata u tom sektoru, donošenju nacionalnih strategija, procjenama rizika država članica i mjerama potpore država članica za subjekte koje one smatraju kritičnima.

(11) U Strategiji pomorske sigurnosti EU-a ([8]) istaknut je veći rizik od napada zlonamjernih aktera na kritičnu pomorsku infrastrukturu, uključujući podmorske kabele, te se predlažu mjere za povećanje otpornosti i bolju zaštitu takve infrastrukture.

(12) Kako je istaknuto u Šestom izvješću o napretku provedbe strategije EU-a za sigurnosnu uniju, EU je donio ključno zakonodavstvo za razna područja, od zaštite kritičnih subjekata do jačanja kibernetičke otpornosti. Međutim, sigurnosne prijetnje u Europi i susjedstvu neprestano se mijenjaju, pa su potrebni stalan oprez i visoka razina pripravnosti za nove izazove u pogledu sigurnosti kritične infrastrukture, na internetu i izvan njega.

([3]) Zajednička komunikacija Europskom parlamentu, Europskom vijeću i Vijeću o „Europskoj strategiji gospodarske sigurnosti", JOIN(2023) 20 final, 20.6.2023.

([4]) Izvješće o stanju digitalnog desetljeća za 2023., 27. rujna 2023., https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news-redirect/798346.

([5]) Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36.).

([6]) Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije (Direktiva NIS 2) (SL L 333, 27.12.2022., str. 80.).

([7]) Direktiva (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o otpornosti kritičnih subjekata i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2008/114/EZ (SL L 333, 27.12.2022., str. 164.).

([8]) Zaključci Vijeća o revidiranoj strategiji pomorske sigurnosti EU-a (EUMSS) i njezinu akcijskom planu, 24. listopada 2023., https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14280-2023-INIT/hr/pdf.

(13) Cilj je ove Preporuke promicati sinergije na razini EU-a radi povećanja sigurnosti i otpornosti podmorske kabelske infrastrukture. Preporučuju se konkretne mjere za procjenu i poboljšanje koordinacije između Unije i država članica u pogledu sigurnosti i otpornosti postojeće i nove podmorske kabelske infrastrukture te u pogledu potpore za zajedničko postavljanje ili znatno unapređenje takve infrastrukture provedbom kabelskih projekata od europskog interesa („KPEI").

(14) Podmorska kabelska infrastruktura ne obuhvaća samo kabele nego i svu infrastrukturu povezanu s njihovim polaganjem, radom, održavanjem i popravkom, kao što su kopnene stanice i zemaljski dijelovi podmorskog kabela koji su s njima povezani (npr. kopnene trase od obalnog okna do kopnene stanice, podatkovnog centra ili točke prisutnosti), servisni centri te flota plovila za polaganje, održavanje i popravak.

(15) Komisija osniva neformalnu stručnu skupinu za podmorsku kabelsku infrastrukturu („stručna skupina"), u smislu Odluke Komisije C(2016) 3301 od 30. svibnja 2016. ([9]), u kojoj sudjeluju tijela država članica i čija će svrha biti pružanje savjeta i stručnog znanja Komisiji u vezi s daljnjim koracima na temelju ove Preporuke, a posebno o:

— olakšavanju brze i učinkovite razmjene informacija između država članica, Komisije i Službe za vanjsko djelovanje na način da se pitanja sigurnosti i otpornosti podmorske kabelske infrastrukture te njezina financiranja svim vrstama sredstava stalno sagledavaju zajedno,

— izradi evidencije postojeće podmorske kabelske infrastrukture na razini EU-a na temelju nacionalnih evidencija i ažuriranju te evidencije barem jednom godišnje,

— pregledu evidencije i nacionalnih procjena rizika kako bi se utvrdilo koje informacije nedostaju,

— predlaganju mjera za pribavljanje informacija koje nedostaju i metodologije za objedinjavanje dodatnih informacija s postojećim procjenama kako bi se utvrdio osnovni scenarij za procjenu rizika, ranjivosti i ovisnosti na razini Unije,

— provedbi konsolidiranih procjena rizika, ranjivosti i ovisnosti podmorske kabelske infrastrukture na razini Unije, na temelju kojih bi se trebale predložiti mjere ublažavanja,

— predlaganju nacrta popisa strateških KPEI-ja koji ispunjavaju kriterije iz ove Preporuke,

— omogućivanju koordiniranog rada u multilateralnim i višedioničkim forumima,

— raspravi o mogućnostima prihvaćanja i uvođenja inovativnih rješenja za otkrivanje i odvraćanje od prijetnji podmorskoj kabelskoj infrastrukturi, posebno na temelju rezultata projekata koje financira EU, i

— razvoju kapaciteta za održavanje i popravak podmorskih kabela.

(16) U stručnoj skupini okupit će se potrebni stručnjaci i ona će služiti kao sigurna platforma za koordinaciju među državama članicama te će pružati savjete i pomoć Komisiji kao dopunu ulogama i zadaćama Skupine za suradnju NIS, osnovane Direktivom NIS 2, i Skupine za otpornost kritičnih subjekata, osnovane Direktivom o otpornosti kritičnih subjekata. Stručna skupina trebala bi olakšati brzu i učinkovitu razmjenu informacija između država članica i Komisije o pitanjima koja su obuhvaćena područjem primjene ove Preporuke. Kako bi se pitanja sigurnosti i otpornosti podmorske kabelske infrastrukture te njezina financiranja svim vrstama sredstava stalno sagledavala zajedno, države članice trebale bi u okviru stručne skupine redovito dijeliti nove informacije, blisko surađivati i konzultirati se sa, ovisno o slučaju, Skupinom za suradnju NIS i Skupinom za otpornost kritičnih subjekata, odborima država članica za Unijine programe financiranja, tijelima iz trećih zemalja, institucijama za javni razvoj i financijskim institucijama, predstavnicima industrije i drugim dionicima, ovisno o slučaju. Takva suradnja treba se odvijati u okviru mandata uključenih skupina, odbora i tijela. Savjetovanje s odborima za Unijine programe financiranja te s institucijama za javni razvoj i financijskim institucijama služilo bi ponajprije za ostvarivanje sinergija i udruživanje svih vrsta financijskih sredstava. Informacije bi se trebale razmjenjivati na odgovarajućoj razini povjerljivosti.

([9]) C(2016) 3301.

(17) S obzirom na važnost postizanja visoke razine kibernetičke i fizičke sigurnosti podmorske kabelske infrastrukture, bez obzira na to u čijem je vlasništvu, ovom se Preporukom države članice pozivaju da donesu mjere kojima će se zajamčiti da operatori podmorske kabelske infrastrukture zadovoljavaju najviše sigurnosne standarde (uključujući, prema potrebi, obrambene standarde).

(18) Kako bi se postigla visoka razina kibernetičke i fizičke sigurnosti podmorske kabelske infrastrukture, trebalo bi poticati države članice da prikupljaju relevantne informacije ([10]) od predstavničkih organizacija poduzeća ili, prema potrebi, od pojedinačnih poduzeća u njihovoj nadležnosti. Te bi se informacije trebale iskoristiti za uspostavu, dovršetak ili ažuriranje nacionalnih evidencija podmorske kabelske infrastrukture za sve države članice na koje se odnose. Pri prikupljanju ili razmjeni informacija trebalo bi sačuvati povjerljivost tih informacija te zaštititi sigurnost i komercijalne interese predmetnih subjekata.

(19) Kao važan korak u izradi konsolidirane procjene na razini Unije, na nacionalnim razinama trebalo bi provesti i dovršiti procjenu rizika, ranjivosti i ovisnosti koji utječu na podmorsku kabelsku infrastrukturu. Pritom bi kao početnu točku trebalo uzeti u obzir postojeće procjene rizika i evaluacije na razini EU-a, posebno one provedene na temelju Poziva iz Neversa, Zaključaka Vijeća o razvoju položaja EU-a u pogledu kiberprostora i, kad je riječ o kibernetičkoj sigurnosti 5G mreža, Preporuke Komisije (EU) 2019/534 ([11]). Nacionalna procjena trebala bi uključivati evidenciju postojećih i planiranih elemenata infrastrukture. Pri provedbi Direktive NIS 2 države članice trebale bi postrožiti nacionalne obveze za dobavljače i operatore osjetljivih dijelova infrastrukture.

(20) Kako bi se poboljšala pripravnost i pribavile informacije za buduće koordinirane procjene rizika na razini Unije, trebalo bi poticati države članice da redovito testiraju otpornost na stres subjekata koji upravljaju podmorskom kabelskom infrastrukturom. To testiranje bilo bi korisno za procjenu otpornosti subjekata u različitim scenarijima.

(21) Trebalo bi smatrati nužnim da se podmorska kabelska infrastruktura što brže gradi, unapređuje i održava, a da administrativno opterećenje bude što manje. Zbog toga bi države članice trebalo poticati da zahtjeve povezane s planiranjem, nabavom, izgradnjom, radom, održavanjem i popravkom takve infrastrukture obrađuju putem interneta i što brže. Trebalo bi državama članicama napomenuti da je korisno imenovati tijelo koje će pojednostavniti i koordinirati postupke izdavanja dozvola. To tijelo moglo bi imenovati koordinatora koji bi služio kao jedinstvena kontaktna točka za određeni projekt. Nadalje, ako je to potrebno za odobravanje odstupanja na temelju Direktive Vijeća 92/43/EEZ ([12]) i Direktive 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([13]), trebalo bi smatrati da su planiranje, nabava, izgradnja, rad, održavanje i popravak te infrastrukture od prevladavajućeg javnog interesa u smislu tih direktiva, ako su ispunjeni ostali uvjeti utvrđeni u tim odredbama. Time se ne dovodi u pitanje primjenjivost ili provedba drugih akata Unije u području okoliša.

(22) Države članice trebalo bi poticati da surađuju na razvoju kapaciteta za održavanje i popravak podmorske kabelske infrastrukture.

(23) Trebalo bi smatrati da je tekuće i planirane procjene rizika za digitalnu i fizičku infrastrukturu na kojoj se temelje digitalne usluge potrebno dopuniti posebnim procjenama rizika i mogućnostima za mjere ublažavanja za podmorsku kabelsku infrastrukturu. Od stručne skupine tražit će se da Komisiji, u bliskoj suradnji sa Skupinom za suradnju NIS i Skupinom za otpornost kritičnih subjekata te uz potporu ENISA-e, pomogne u provedbi konsolidirane procjene rizika, ranjivosti i ovisnosti na razini Unije koja obuhvaća i kibernetičku i fizičku sigurnost podmorske kabelske infrastrukture i njezinih lanaca opskrbe. Ta konsolidirana procjena mogla bi se temeljiti na

([10]) Na primjer, geolokacija trasa, tehničke specifikacije kabela itd.
([11]) Preporuka Komisije (EU) 2019/534 od 26. ožujka 2019. Kibersigurnost 5G mreža (SL L 88, 29.3.2019., str. 42.).
([12]) Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.)
([13]) Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.).

rezultatima provedenih procjena rizika, posebno nacionalnih procjena rizika za kibernetičku i fizičku sigurnost podmorske kabelske infrastrukture i njezinih lanaca opskrbe, te na onima u kontekstu Poziva iz Neversa, Zaključaka Vijeća o razvoju položaja EU-a u pogledu kiberprostora i, za 5G mreže, onima u skladu s Preporukom (EU) 2019/534. Na temelju konsolidirane procjene mogle bi se izraditi preporuke, uključujući prijedlog mjera ublažavanja, koje treba uzeti u obzir na nacionalnoj razini i/ili razini Unije.

(24) Kao prvi korak stručna skupina mogla bi pomoći Komisiji u pregledu nacionalnih procjena rizika kako bi se utvrdile informacije čiji bi nedostatak onemogućio konsolidiranu procjenu rizika, ranjivosti i ovisnosti, osobito o visokorizičnim dobavljačima, na razini Unije i pregledu nacionalnih evidencija postojeće i planirane podmorske kabelske infrastrukture (uključujući lokaciju, kapacitet, tehničke karakteristike i vlasništvo nad kabelskom infrastrukturom), kao i međudjelovanje fizičkih i logičkih slojeva. Stručna skupina mogla bi pomoći Komisiji u izradi evidencije postojeće podmorske kabelske infrastrukture na razini EU-a na temelju nacionalnih evidencija i u ažuriranju te evidencije barem jednom godišnje. Pregledom bi trebalo razjasniti odnos s drugom kritičnom infrastrukturom, prije svega s električnim vodovima, plinovodima i odobalnim postrojenjima za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, kao i s drugim elementima telekomunikacijske infrastrukture. ([14]) Neosjetljive informacije iz evidencije mogu se dijeliti s relevantnim informacijskim točkama za infrastrukturu, primjerice u kontekstu Direktive 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([15]) (Direktiva o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža) i budućeg Akta o gigabitnoj infrastrukturi.

(25) Kao drugi korak stručnu skupinu potiče se da predloži mjere za pribavljanje informacija koje nedostaju i metodologiju za objedinjavanje tih dodatnih informacija s postojećim procjenama kako bi se utvrdio osnovni scenarij za procjenu rizika, ranjivosti i ovisnosti na razini Unije,

(26) Kao treći korak stručnu skupinu potiče se da metodologiju iz prethodnog koraka iskoristi za izradu konsolidirane evidencije podmorske kabelske infrastrukture na razini Unije te provedbu procjena rizika, ranjivosti i ovisnosti, osobito o visokorizičnim dobavljačima, podmorske kabelske infrastrukture. U okviru te procjene trebalo bi predložiti mjere ublažavanja, među ostalim navodeći koji bi se rizici, ranjivosti i ovisnosti mogli otkloniti KPEI-jima u skladu s ovom Preporukom kako bi se popunile strateške praznine i uspostavile nove veze kojima bi se povećala otpornost, a rizik sveo na najmanju moguću mjeru. Taj bi korak obuhvaćao i potencijalno usklađivanje testiranja otpornosti na stres iz civilno-vojne i nacionalno-regionalne domene, primjerice kad je riječ o vremenu potrebnom za odgovor i popravak te organizaciji kapaciteta za odgovor na incidente i popravke.

(27) Stručna skupina trebala bi služiti kao forum u kojem će države članice razmjenjivati informacije s drugim državama članicama i s Komisijom te zajednički utvrđivati potencijalne nedostatke u postojećem zakonodavnom okviru i stvarati sinergije. Te informacije mogu se odnositi na informiranost o stanju, incidente, odgovor na incidente i primjere dobre prakse. Razmjena informacija trebala bi biti redovita i strukturirana te na odgovarajućoj razini povjerljivosti, prema potrebi i na razini klasificiranih podataka. Trebalo bi omogućiti sudjelovanje trećih zemalja ovisno o slučaju, primjerice u kontekstu bilateralnih međunarodnih sporazuma.

(28) Cilj je ove Preporuke potaknuti postavljanje ili znatno unapređenje podmorske kabelske infrastrukture provedbom KPEI-ja u skladu s pravom EU-a, uključujući pravila o državnim potporama. Da bi se to postiglo, važno je potaknuti države članice da surađuju s Komisijom u okviru stručne skupine kako bi joj pomogle predložiti popis strateških KPEI-ja koji ispunjavaju kriterije iz ove Preporuke.

([14]) Na primjer, trebalo bi uzeti u obzir rezultate testiranja otpornosti na stres u energetskom sektoru provedenih u skladu s Preporukom o otpornosti kritične infrastrukture.

([15]) Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (SL L 155, 23.5.2014., str. 1.).

(29) Stručnu skupinu potiče se da, na temelju prethodno spomenute konsolidirane procjene na razini Unije, predloži popis KPEI-ja i navede kako bi se njihovom provedbom otklonili utvrđeni strateški nedostaci, rizici, ranjivosti i ovisnosti iz perspektive cijelog EU-a. Taj popis mogao bi se, ovisno o relevantnim pravilima, uzeti u obzir za Unijine programe financiranja koji obuhvaćaju takve projekte, prije svega Uredbu (EU) 2021/1153 Europskog parlamenta i Vijeća ([16]) („Uredba o CEF-u"), Uredbu (EU) 2021/1529 Europskog parlamenta i Vijeća ([17]) („Uredba o instrumentu IPA III"), Uredbu (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([18]) („Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost") i strukturne fondove. Ako odredbe to omogućuju, temeljni akti ili njihovi prilozi, primjerice Uredba o CEF-u, mogli bi se izmijeniti delegiranim aktima kako bi se informacije s popisa uvrstile u njih. Razmatranja u okviru Uredbe (EU) 2021/947 Europskog parlamenta i Vijeća ([19]) („Uredba o Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa") ne bi smjela prouzročiti odgodu projekata koji su već razvijeni u okviru strategije Global Gateway.

(30) Kriteriji za utvrđivanje KPEI-ja mogli bi se temeljiti na sljedećem: kao prvo, preduvjet bi trebao biti da evidencija pruža dokaz da postoji nedostatak u podmorskoj kabelskoj infrastrukturi, kao što je potreba za uspostavom novih ili alternativnih sigurnih trasa ili za povećanjem kapaciteta ili otpornosti postojeće podmorske kabelske infrastrukture; zatim, KPEI-ji bi trebali znatno doprinijeti povećanju sigurnosti lanca opskrbe za podmorsku kabelsku infrastrukturu; naposljetku, KPEI-ji bi trebali biti geostrateški važni s obzirom na interese Unije i njezinih država članica te bi se njima trebale ostvariti potrebe u pogledu povezivosti koje su prerizične da bi se ostvarile samo privatnim ulaganjima.

(31) Među provedbenim kriterijima koje bi se moglo uzeti u obzir za strateške projekte su osiguravanje velikih novih ulaganja koja donose znatne nove sposobnosti u pogledu sigurnosti, performansi i otpornosti, sigurnost lanca opskrbe i održivost. Poboljšanja performansi prije svega bi se odnosila na kapacitet protoka podataka i nisku latenciju. Povećanja sigurnosti i otpornosti obuhvaćala bi utvrđivanje fizičke i logičke redundancije u projektima, visoke sigurnosne standarde i tehnologiju, kao što su senzorski i nadzorni sustavi, kao i kapacitet flote plovila za polaganje, održavanje i popravak.

(32) Provedeni strateški projekti trebali bi povećati održivost podmorske kabelske infrastrukture smanjenjem njezina klimatskog, energetskog i općeg okolišnog utjecaja.

(33) Na temelju važne suradnje s međunarodnim strateškim partnerima, ponajprije u okviru vijeća za trgovinu i tehnologiju i digitalnih partnerstava, i u skladu sa Zaključcima Vijeća o digitalnoj diplomaciji EU-a od 26. lipnja 2023., trebalo bi poticati države članice, u koordinaciji s Unijom, da intenziviraju aktivnosti na razvoju sigurne, pouzdane i otporne podmorske kabelske infrastrukture u skladu s pristupom izloženim u ovoj Preporuci. KPEI-ji bi trebali doprinijeti tome da EU raspolaže sigurnim načinima za povezivanje sa strateškim partnerima. To se osobito odnosi na strateške projekte povezane sa suradnjom u području arktičke, transatlantske i transpacifičke povezivosti. Strategija Global Gateway služi kao okvir za razvoj bliske suradnje EU-a i njegovih država članica s relevantnim međunarodnim partnerima s ciljem da se omogući pouzdana, sigurna i otporna digitalna povezivost EU-a sa zemljama i regijama na koje se odnose Uredba o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa i Uredba instrumentu IPA III u supsaharskoj Africi, Latinskoj Americi i Karibima, azijsko-pacifičkoj regiji i zemljama susjedstva i proširenja. S obzirom na to da je potrebno zadržati usklađen pristup razvoju sigurne, pouzdane i otporne podmorske kabelske infrastrukture i osigurati komplementarnost unutarnjeg i vanjskog djelovanja, države članice trebalo bi potaknuti da se u okviru stručne skupine koordiniraju i informiraju, međusobno te s Komisijom i Službom za vanjsko djelovanje, o pitanjima iz područja primjene ove Preporuke, bilo u vezi s bilateralnom razmjenom s trećim zemljama bilo u vezi s međunarodnom suradnjom.

([16]) Uredba (EU) 2021/1153 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe i stavljanju izvan snage uredaba (EU) br. 1316/2013 i (EU) br. 283/2014 (SL L 249, 14.7.2021., str. 38.).

([17]) Uredba (EU) 2021/1529 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. rujna 2021. o uspostavi Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III) (SL L 330, 20.9.2021., str. 1.).

([18]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

([19]) Uredba (EU) 2021/947 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. lipnja 2021. o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa, izmjeni i stavljanju izvan snage Odluke br. 466/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2017/1601 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 480/2009 (SL L 209, 14.6.2021., str. 1.).

(34) Trebalo bi poticati države članice da u multilateralnim i višedioničkim forumima, među ostalim u skupini G7 i Međunarodnoj telekomunikacijskoj uniji (ITU), primjenjuju koordiniran pristup u skladu s načelima, ciljevima i instrumentima digitalne diplomacije EU-a.

(35) EU bi trebao nastojati produbiti suradnju s NATO-om na pitanju otpornosti, među ostalim kritične podmorske kabelske infrastrukture, u skladu s trećom Zajedničkom izjavom o suradnji EU-a i NATO-a ([20]), kojom se promiče komplementarnost aktivnosti i izbjegavanje nepotrebnog udvostručavanja uz potpuno poštovanje načela uzajamne otvorenosti i transparentnosti, reciprociteta i uključivosti te autonomije tih organizacija u donošenju odluka. Na temelju preporuka radne skupine EU-a i NATO-a iz završnog izvješća o procjeni ([21]) u kontekstu strukturiranog dijaloga o otpornosti osoblje EU-a trebalo bi nastojati, među ostalim, s osobljem NATO-a unaprijediti zajedničku informiranost o stanju.

(36) Budući da se ovom Preporukom potiču ulaganja koja će imati transformacijski učinak, ona doprinosi ostvarenju ciljeva strategije Global Gateway koji se odnose na poboljšanje globalne digitalne povezivosti u skladu s vrijednostima i standardima EU-a. Države članice ovu bi Preporuku trebale primjenjivati u skladu s pristupom Tim Europa i pritom koristiti postojeće upravljačke strukture koje su EU i države članice uspostavili za provedbu strategije Global Gateway i gospodarskih i investicijskih planova.

(37) S obzirom na to da podmorsku kabelsku infrastrukturu obično postavljaju privatni dionici i imajući na umu strateške interese Unije i njezinih država članica, KPEI-ji bi se, ako se uspostave, trebali financirati privatnim sredstvima, koje se prema potrebi mogu poduprijeti kombinacijom sredstava Unije i nacionalnih sredstava u skladu s pravilima o državnim potporama. Programi financiranja Unije mogu se kombinirati s financiranjem Europske investicijske banke, nacionalnih razvojnih banaka, drugih razvojnih i javnih financijskih institucija, financijskih institucija privatnog sektora i ulagača iz privatnog sektora, među ostalim u okviru javno-privatnih partnerstava u skladu s relevantnim odredbama o korištenju proračuna Unije.

(38) Na temelju Uredbe o CEF-u podmorski kabeli trenutačno se financiraju kao mrežne okosnice koje povezuju područja unutar EU-a i Uniju s trećim zemljama. U relevantnim pozivima zatražena su znatno veća sredstva nego što je bilo dostupno, što ukazuje na sve veću potražnju za financiranjem sigurnih, otpornih i visokoučinkovitih podmorskih kabela. Budući da se troškovi i rizici ne mijenjaju, financijska potpora iz Instrumenta za povezivanje Europe ključna je da bi se smanjili rizici i privukli privatni ulagači te da bi projekti postali prihvatljivi bankama.

(39) Europska komisija može razmotriti da sredstva u okviru Uredbe o CEF-u i drugih relevantnih instrumenata iskoristi za poboljšanje pružanja potpore KPEI-jima iz financijskih instrumenata i mehanizama mješovitog financiranja kako bi privukla privatni kapital i djelovala u skladu s tržišnim uvjetima, a države članice pozivaju se da tome doprinesu, primjerice putem svojih nacionalnih razvojnih banaka i institucija. Jedno od sredstava za financiranje KPEI-ja može biti InvestEU.

(40) Ovom se Preporukom ne bi smjele dovesti u pitanje nadležnosti država članica za aktivnosti koje se odnose na javnu sigurnost, obranu, nacionalnu sigurnost i djelovanje države u području kaznenog prava, uključujući pravo država članica da iz razloga nacionalne sigurnosti isključe pružatelje ili dobavljače sa svojih tržišta,

DONIJELA JE OVU PREPORUKU:

1. **PODRUČJE PRIMJENE I CILJEVI**

1. U ovoj se Preporuci navodi niz ciljanih mjera koje bi države članice mogle poduzeti na nacionalnoj razini i razini Unije s ciljem:

   (a) redovitog procjenjivanja i povećanja sigurnosti i otpornosti postojeće i nove podmorske kabelske infrastrukture, i

([20]) Zajednička izjava o suradnji EU-a i NATO-a, koju su 10. siječnja 2023. potpisali glavni tajnik NATO-a, predsjednik Europskog vijeća i predsjednica Europske komisije.

([21]) Radna skupina EU-a i NATO-a za otpornost kritične infrastrukture, završno izvješće o procjeni od 29. lipnja 2023.

(b) podupiranja postavljanja ili znatnog unapređenja podmorske kabelske infrastrukture provedbom KPEI-ja koji ispunjavaju bilo koji od sljedećih uvjeta:

1. u njima sudjeluju najmanje dvije države članice;

2. povezuju državu članicu s jednim ili više njezinih otoka odnosno jednom ili više najudaljenijih regija ili prekomorskih zemalja i područja;

3. uspostavljaju ili znatno poboljšavaju povezivost između jedne ili više država članica i trećih zemalja, uključujući zemlje pristupnice i zemlje susjedstva, koje su izravno ili neizravno, tj. drugim kabelskim infrastrukturama, povezane s Unijom.

2. DEFINICIJE

2. Za potrebe ove Preporuke „podmorska kabelska infrastruktura" znači sam podmorski komunikacijski kabel, ali i sva infrastruktura povezana s njegovim polaganjem, radom, održavanjem i popravkom.

3. Za ostalo se primjenjuju definicije iz Direktive (EU) 2022/2555 („Direktiva NIS 2").

3. MJERE NA RAZINI DRŽAVA ČLANICA

3.1. Sigurnost

4. Države članice potiču se da promiču visoku razinu sigurnosti podmorske kabelske infrastrukture, bez obzira na to u čijem je vlasništvu, postupajući, ako je to primjenjivo i primjereno, u skladu sa zahtjevima iz Direktive (EU) 2018/1972 („Zakonik"), Direktive NIS 2 i Direktive (EU) 2022/2557 („Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata"), kao i s relevantnim mjerama iz Strategije pomorske sigurnosti EU-a. Potiču se da osiguraju primjeren način upravljanja i nadzora nad infrastrukturom koji će je štititi od vanjskih prijetnji i čuvati njezinu sigurnost, uključujući sigurnost podataka koji se njome razmjenjuju. Pritom se države članice potiču da, prema potrebi, uzmu u obzir obrambene sigurnosne standarde radi lakše suradnje s vojnim akterima.

5. Države članice trebale bi predvidjeti da u okviru praćenja sigurnosti i otpornosti podmorske kabelske infrastrukture traže potrebne informacije od predstavničkih organizacija poduzeća ili, prema potrebi, od pojedinačnih poduzeća. Tako bi se mogle pribaviti informacije koje nedostaju iz postojećih postupaka prikupljanja podataka i koje bi se mogle iskoristiti za uspostavu, dovršetak ili ažuriranje nacionalne evidencije podmorske kabelske infrastrukture. Pri svakom prikupljanju ili razmjeni informacija trebalo bi sačuvati povjerljivost tih informacija te zaštititi sigurnost i komercijalne interese predmetnih subjekata u skladu s primjenjivim pravilima EU-a.

6. Države članice potiču se da provedu nacionalne procjene rizika za kibernetičku i fizičku sigurnost podmorske kabelske infrastrukture i njezinih lanaca opskrbe, uzimajući pritom u obzir relevantne postojeće procjene rizika i rezultate testiranja otpornosti na stres na razini EU-a. Da bi nacionalne procjene bile bi relevantnije, trebale bi obuhvatiti evidenciju postojeće i planirane infrastrukture i u njima bi trebalo uzeti u obzir tehničke i netehničke kriterije sigurnosnog rizika.

7. Države članice potiču se da dobavljačima i operatorima postrože obveze u okviru provedbe Direktive NIS 2, uzimajući u obzir mjere na razini Unije na temelju ove Preporuke, radi sigurnosti osjetljivih dijelova infrastrukture, zatim, prema potrebi, obveze kao što je dostavljanje relevantnih informacija nadležnim nacionalnim tijelima o planiranim promjenama u podmorskoj kabelskoj infrastrukturi te, naposljetku, zahtjeve da nacionalni laboratoriji za reviziju/certificiranje unaprijed ispitaju sigurnost i cjelovitost određenih komponenti i sustava informacijske tehnologije.

3.2. **Redovito testiranje otpornosti na stres koje provode subjekti**

8. Preporučuje se da države članice potiču i podupiru operatore podmorske kabelske infrastrukture da provode redovita testiranja otpornosti na stres na temelju zajedničkih načela na razini Unije, osobito konsolidiranih procjena rizika, ranjivosti i ovisnosti podmorske kabelske infrastrukture na razini Unije iz točaka od 16. do 20.

9. Takve aktivnosti testiranja mogle bi se financijski poduprijeti u okviru programa Digitalna Europa, odnosno Uredbe (EU) 2021/694 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]) („Uredba o programu Digitalna Europa"), posebno u okviru njegova programa rada za kibernetičku sigurnost za razdoblje 2023. – 2024.

3.3. **Ubrzani nacionalni postupci izdavanja dozvola**

10. Države članice potiču se da se pobrinu da se administrativni zahtjevi povezani s planiranjem, nabavom, izgradnjom, radom, održavanjem i popravkom podmorske kabelske infrastrukture obrađuju putem interneta, učinkovito i na vrijeme. U tu svrhu se sva relevantna nacionalna tijela potiču da te zahtjeve obrađuju u pravno najkraćem mogućem roku.

11. Ako takav status postoji u nacionalnom pravu, državama članicama savjetuje se da podmorskoj kabelskoj infrastrukturi daju status najveće moguće nacionalne važnosti i da je tako tretiraju u postupcima izdavanja dozvola, među ostalim i u onima povezanima s procjenama utjecaja na okoliš i, ako je tako propisano nacionalnim pravom, onima u okviru prostornog planiranja.

12. Države članice potiču se da sigurnost i otpornost podmorske kabelske infrastrukture smatraju imperativnim razlogom prevladavajućeg javnog interesa u smislu članka 6. stavka 4. i članka 16. stavka 1. točke (c) Direktive 92/43/EEZ i pitanjem od prevladavajućeg javnog interesa u smislu članka 4. stavka 7. Direktive 2000/60/EZ. Dakle, države članice potiču se da smatraju da su planiranje, nabava, izgradnja, rad, održavanje i popravak podmorske kabelske infrastrukture od prevladavajućeg javnog interesa, ako su ispunjeni ostali uvjeti utvrđeni u tim odredbama.

13. Države članice potiču se da imenuju tijelo odgovorno za pojednostavnjenje i koordinaciju administrativnih zahtjeva povezanih s planiranjem, nabavom, izgradnjom, radom, održavanjem i popravkom podmorske kabelske infrastrukture. To tijelo moglo bi imenovati koordinatora koji bi bio jedinstvena kontaktna točka i koji bi okupio radnu skupinu u kojoj bi bila zastupljena sva tijela uključena u administrativne zahtjeve s ciljem da sastavi raspored izdavanja dozvola te prati i koordinira njegovu provedbu.

14. Ako je za donošenje odluke potrebno sudjelovanje dviju ili više država članica, odgovarajuća tijela trebalo bi potaknuti na poduzimanje svih potrebnih koraka za učinkovitu i djelotvornu suradnju i koordinaciju među tijelima i s Komisijom. U to bi, prema potrebi, mogla biti uključena tijela iz trećih zemalja. Države članice osobito bi trebale surađivati na razvoju kapaciteta za održavanje i popravak podmorskih kabela. Trebale bi surađivati s Komisijom kako bi evidentirale trenutačnu flotu i definirale potrebe vodeći računa o budućnosti.

4. **MJERE DRŽAVA ČLANICA NA RAZINI UNIJE**

15. Mjere i koordinacija država članica u ovom odjeljku trebale bi se provoditi u okviru neformalne stručne skupine.

([22]) Uredba (EU) 2021/694 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o uspostavi programa Digitalna Europa te o stavljanju izvan snage Odluke (EU) 2015/2240 (SL L 166, 11.5.2021., str. 1.).

4.1. **Prema konsolidiranoj procjeni rizika, ranjivosti i ovisnosti na razini Unije**

16. Države članice potiču se da pomognu Komisiji u izradi evidencije postojeće podmorske kabelske infrastrukture na razini EU-a na temelju nacionalnih evidencija i u ažuriranju te evidencije barem jednom godišnje. Evidencija bi trebala sadržavati sve relevantne podatke kao što su raspoloživi i potencijalni kapacitet, tehničke karakteristike, glavna sigurnosna obilježja, dogovori o redundanciji i/ili izravnom povezivanju mreža, informacije o vlasništvu i kontroli te karakteristike održivosti.

17. Države članice potiču se da pomognu Komisiji u pregledu postojećih procjena i utvrđivanju informacija čiji nedostatak trenutačno onemogućuje konsolidiranu procjenu, na razini Unije, rizika, ranjivosti i ovisnosti, osobito o visokorizičnim dobavljačima, podmorske kabelske infrastrukture, uključujući njezine ključne lance opskrbe iz članka 22. Direktive NIS 2, te razjašnjavanju odnosa s drugom kritičnom infrastrukturom, prije svega električnim vodovima i plinovodima.

18. Države članice potiču se da Komisiji predlože mjere za pribavljanje informacija koje nedostaju i metodologiju koja bi omogućila redovitu provedbu takve konsolidirane procjene na razini Unije i njezinu operacionalizaciju za redovito testiranje otpornosti na stres.

19. Države članice potiču se da pomognu Komisiji u provedbi redovitih konsolidiranih procjena rizika, ranjivosti i ovisnosti podmorske kabelske infrastrukture na razini Unije.

20. Države članice potiču se da na temelju te procjene pomognu Komisiji predložiti „paket instrumenata za sigurnost kabela”, u kojem bi se utvrdile mjere ublažavanja koje bi države članice bile pozvane donijeti radi smanjenja rizika, ranjivosti i ovisnosti, osobito o visokorizičnim dobavljačima, utvrđenih u konsolidiranoj procjeni na razini Unije.

4.2. **Razmjena informacija i uzajamna pomoć**

21. Države članice trebale bi redovito razmjenjivati informacije koje se odnose na informiranost o stanju, incidente i odgovor na incidente te informacije o primjerima dobre prakse kako bi se maksimalno povećale sinergije s nadležnim tijelima u skladu s Direktivom NIS 2 i Direktivom o otpornosti kritičnih subjekata. Države članice trebale bi jedne drugima nuditi pomoć, osobito radi ublažavanja posljedica za cijelu Uniju.

22. Države članice potiču se na raspravu o mogućnostima prihvaćanja inovativnih rješenja za otkrivanje i odvraćanje od prijetnji podmorskoj kabelskoj infrastrukturi, uzimajući pritom osobito u obzir rezultate projekata koje financira EU.

23. U tim aktivnostima razmjene informacija i uzajamne pomoći države članice trebale bi moći postupati s klasificiranim podacima EU-a različitih stupnjeva tajnosti. U tu svrhu države članice potiču se da stave na raspolaganje stručnjake s odgovarajućom stručnosti i uvjerenjem o sigurnosnoj provjeri u skladu s načelom pristanka izvora. Države članice također bi trebale odrediti primjereni stupanj tajnosti podataka koje dijele i osigurati odobrene alate za učinkovitu razmjenu na različitim stupnjevima tajnosti klasificiranih podataka EU-a.

4.3. **Kabelski projekti od europskog interesa**

24. Države članice trebale bi pomoći Komisiji da predloži nacrt popisa strateških kabelskih projekata od europskog interesa („KPEI”), uključujući njihovu hitnost i rokove, koje bi se moglo razmotriti za potporu u okviru programa Unije, dopunjenu nacionalnim sredstvima, radi popune strateških praznina i uspostave novih veza.

25. Oslanjajući se na postojeće procjene, države članice trebale bi savjetovati Komisiju utvrđivanjem rizika, ranjivosti i ovisnosti koji bi se mogli ukloniti KPEI-jima u skladu s ovom Preporukom.

26. Države članice potiču se da predlože popis strateških projekata koji bi ispunjavali sljedeće kriterije, ne dovodeći u pitanje pravila relevantnih programa Unije o okviru kojih bi se ti projekti mogli financirati ili pravila o državnim potporama:

(a) projektom se popunjava praznina u podmorskoj kabelskoj infrastrukturi potvrđena evidentiranjem i može se zadovoljiti potreba za uspostavom novih ili alternativnih sigurnih trasa ili za povećanjem kapaciteta i otpornosti postojeće podmorske kabelske infrastrukture;

(b) projekt doprinosi znatnom povećanju sigurnosti lanca opskrbe mjerama za uključivanje u odabir bilo kojeg dobavljača kako bi se osigurala dostupnost sastavnih dijelova, tehnologija, sustava i znanja potrebnih za planiranje, nabavu, izgradnju, rad, održavanje i popravak podmorske kabelske infrastrukture; projekti koji uključuju dobavljače koji su u konsolidiranoj procjeni rizika prepoznati kao visokorizični ne bi smjeli biti prihvatljivi;

(c) projekt bi trebao biti geostrateški važan s obzirom na interese Unije i njezinih država članica, ponajprije za postizanje visoke razine sigurnosti podmorske kabelske infrastrukture;

(d) projektom se zadovoljavaju potrebe u pogledu povezivosti koje se zbog uključenih rizika neće zadovoljiti samo privatnim ulaganjima; i

(e) ako projekt uključuje financiranje na temelju Uredbe (EU) 2021/947 („Uredba o Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa”) i Uredbe (EU) 2021/1529 („Uredba o instrumentu IPA III”), trebalo bi dodatno razmotriti fleksibilnost primjene kriterija od (a) do (d) i je li projekt već razvijen okviru strategije Global Gateway.

27. Preporučuje se da države članice pomognu Komisiji u godišnjem preispitivanju popisa strateških projekata i njegovu ažuriranju na temelju konsolidiranih procjena rizika, ranjivosti i ovisnosti podmorske kabelske infrastrukture na razini Unije iz točke 19. Usto, države članice potiču se da savjetuju Komisiju o tome kako bi se strateškim projektima trebali otklanjati utvrđeni rizici, ranjivosti i ovisnosti. U tu se svrhu države članice potiču da uzmu u obzir sljedeće kriterije:

(a) ispunjava li projekt određene sigurnosne zahtjeve za visoku razinu sigurnosti;

(b) povećavaju li se projektom u znatnoj mjeri performanse i otpornost podmorske kabelske infrastrukture;

(c) ublažavaju li se projektom rizici povezani s ovisnošću o subjektima za koje je u konsolidiranoj procjeni rizika utvrđeno da su visokorizični i izravno ili neizravno pod kontrolom trećih zemalja, bez obzira na visokorizične dobavljače spomenute u Komunikaciji Komisije C(2023) 4049, i ublažavaju li se projektom rizici povezani s mogućim poremećajima u opskrbi sastavnim dijelovima (uključujući terminalnu opremu vodova), tehnologijama, uslugama i sustavima, što uključuje promjene cijena ili niže performanse ili alternativne izvore opskrbe, tijekom cijelog životnog vijeka podmorske kabelske infrastrukture; i

(d) povećava li se projektom održivost podmorske kabelske infrastrukture smanjenjem njezina klimatskog, energetskog i općeg okolišnog utjecaja.

4.4. **Međunarodna suradnja**

28. Države članice i Uniju, koje djeluju u okviru pristupa Tim Europa ([23]) i na temelju postojeće međunarodne suradnje, trebalo bi poticati da promiču razvoj sigurne, pouzdane i otporne podmorske kabelske infrastrukture u suradnji sa zemljama proširenja, trećim zemljama, strateškim partnerima te u multilateralnim i višedioničkim forumima u skladu s pristupom utvrđenim u ovoj Preporuci, posebno kad je riječ o KPEI-jima.

([23]) Tim Europa nastoji udružiti resurse i stručno znanje, a čine ga Unija, njezine države članice, uključujući njihove provedbene agencije i javne razvojne banke, te Europska investicijska banka (EIB) i Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD).

5. FINANCIRANJE KABELSKIH PROJEKATA OD EUROPSKOG INTERESA

29. KPEI-ji bi se trebali financirati privatnim financiranjem koje se, kad je to potrebno i primjereno, može poduprijeti financiranjem u okviru programa Unije, posebno Uredbe (EU) 2021/1153 („Uredba o CEF-u”), koje bi se moglo dopuniti nacionalnim sredstvima u skladu s pravilima o državnim potporama ([24]), ako su primjenjiva. Financiranje sredstvima Unije moglo bi se provoditi bespovratnim sredstvima, javnom nabavom, operacijama mješovitog financiranja, trenutačno i u okviru programa InvestEU, ili javno-privatnim partnerstvima u skladu s pravilima relevantnih programa.

30. Države članice potiču se da razmotre da doprinesu, kad je to potrebno i primjereno, financiranju KPEI-ja, među ostalim sudjelovanjem svojih nacionalnih razvojnih banaka i institucija ili drugih provedbenih partnera u mehanizmima ili operacijama mješovitog financiranja na razini EU-a ([25]) koji se financiraju sredstvima iz programa CEF. To bi trebalo maksimalizirati učinak javnofinancijskih doprinosa, potaknuti privatno financiranje i olakšati osmišljavanje ulaganja u skladu s pravilima o državnim potporama ([26]), ako su primjenjiva. Rad stručne skupine može utjecati na portfelje projekata u okviru CEF-a koje razvijaju provedbeni partneri.

31. Kako bi nacionalna ulaganja bila u skladu s pravilima o državnim potporama, države članice koje zajednički ulažu u KPEI-je koji su odabrani za financiranje na temelju Uredbe o CEF-u ili kojima je dodijeljena oznaka kvalitete „pečat izvrsnosti” u skladu s Uredbom o CEF-u potiču se da razmotre mjere potpore koje ispunjavaju sve uvjete ([27]) iz Uredbe Komisije (EU) 651/2014 ([28]) i njezinih izmjena. Države članice potiču se i da istraže mogu li se KPEI-ji poduprijeti kupnjom kapaciteta za javnu upotrebu.

32. Države članice za financiranje KPEI-ja mogu razmotriti upotrebu odjeljka države članice u okviru fonda InvestEU za doprinos financijskim proizvodima provedbenih partnera fonda InvestEU, kao što su nacionalne razvojne banke i institucije, Grupa Europske investicijske banke ili druge međunarodne financijske institucije, u skladu s pravilima predmetnih programa financiranja.

33. KPEI-ji bi se mogli financirati i instrumentima kao što su fondovi vlasničkog kapitala. Države članice potiču se da ulažu, među ostalim preko svojih nacionalnih razvojnih banaka i institucija, u financijske instrumente na nacionalnoj razini ili razini EU-a radi potpore podmorskoj kabelskoj infrastrukturi.

6. PREISPITIVANJE

34. Države članice potiču se da surađuju s Komisijom radi procjene učinaka ove Preporuke do prosinca 2025. s ciljem da se utvrde odgovarajući daljnji koraci. U toj procjeni trebalo bi uzeti u obzir konsolidiranu procjenu na razini Unije iz točaka od 16. do 20. i napredak u provedbi KPEI-ja.

([24]) Prema potrebi, države članice mogu za kabelsku infrastrukturu osmisliti i važne projekte od zajedničkog europskog interesa u skladu s kriterijima utvrđenima u Komunikaciji o kriterijima za analizu spojivosti državnih potpora za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa s unutarnjim tržištem (SL C 528, 30.12.2021., str. 10.).

([25]) Kako su definirani u članku 2. točki 6. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 (Financijska uredba).

([26]) U skladu s načelom subjekta u tržišnom gospodarstvu transakcijama koje izvršavaju države članice ne daje se prednost poduzetnicima, pa one ne čine državnu potporu ako ih pod istim uvjetima (i stoga s istom razinom rizika i nagrada) izvršavaju javna tijela i privatni subjekti koji se nalaze u usporedivoj situaciji (transakcija *pari passu*). Vidjeti odjeljak 4.2. Obavijesti Komisije o pojmu državne potpore iz članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 262, 19.7.2016., str. 1.)

([27]) Potpore za polaganje podmorskog kabela koje ispunjavaju sve uvjete iz poglavlja I. i posebne uvjete iz članka 52.b Uredbe (EU) br. 651/2014 smatraju se spojivima s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 2. ili 3. Ugovora i izuzimaju se iz obveze prijave iz članka 108. stavka 3. Ugovora.

([28]) Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora (SL L 187, 26.6.2014., str. 1.).

7. **ZAVRŠNA ODREDBA**

35. Ova je Preporuka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 26. veljače 2024.

Za Komisiju
Thierry BRETON
Član Komisije